

priču. Tvrdio je da sam kostur svoje priče mogao naći u drevnim indijskim spisima. Smatrao je da sigurno postoji neki izvornik iz kojeg sam uzeo svoju priču. Iako nisam uspeo da uverim istoričara da priču nisam pozajmio iz drevnih spisa, da sam je sam izmislio, ostalo mi je zadovoljstvo što je priča ocenjena kao nešto što traje već vekovima, što je neuništivo kao mit, legenda...

Još jedan interesantan rezultat publikacije ovog dela je masovno reagovanje čitalaca, što mi se ranije nije dešavalo, među njima i vrsnih znalaca književnosti, koji su iznosili takve asocijacije i takve ideje o kojima nisam ni pomišljao. Sve je to veoma zanimljivo... i u piscu izaziva veliko zadovoljstvo... njegovo delo nije palo u neki bunar, ono ima sagovornika...

Postoje različita gledišta na umetnost i književnost, ali ja smatram da se mora izmišljati. Možda je potrebno prepisivanje života, ali od toga je malo koristi. Možda i nisam u pravu, ali iskreno verujem u to.

Bilo je zanimljivo reagovanje studenata Instituta »Maksim Gor-ki«. Oni su me napali što sam sve izmislio i napisao delo koje nije životno. Oni su me jednostavno osudili.

Za nas koji sa strane pratimo zbivanja u savremenoj ruskoj sovjetskoj književnosti ima mnogo iznenađenja, štampaju se Platonov, Pasternak, pa čak, što nas je posebno iznenadilo, i Zamjatin i Orvel. Ali to su dela koja su na neki način, preko tamizdata, već bila znana sovjetskim čitaocima. Međutim, pojava dela koja je autor žanrovski odredio kao »nenaučnu fantastiku«, a možda bi se moglo okvalifikovati kao »socijalna fantastika« (blisko srodstvo sa Bulgakovim) a nastalo je u ovom vremenu, za nas je iznenađenje. A za vas?

Priznajem, sve me je iznenadilo, a želeo sam da delo bude objavljeno. Kad sam predao rukopis bio sam spreman na sve ustupke u odnosu na spoljašnji deo. A što se tiče unutrašnjeg, tu nisam pristajao ni na kakve ustupke. Ali svi strahovi urednika su se odnosili na spoljašnji deo. Unutrašnji niko nije ni dotakao. Jedino je primećeno da se sve događa na ostrvu. Na ostrvu izbija revolucija, a prema svakom revolucionarnom pokretu se zauzima pozitivan stav i on se pozdravlja. Stanovnici ostrva su ustali protiv tirana, zbacili su ga, ubili... a posle ne znaju šta da čine i cela stvar se raspada...

Sudbina revolucije? Sudbina revolucionara? Ali toga nije bilo u mojoj svesti. U meni je to samo metafora u odnosu na Madranta, na njegovu propast i propast svega što mu je pripadalo...

Znači li to da se redakcija »Junosći« lako odlučila za objavljivanje vašeg romana »Rukopisi se ne vraćaju«?

Nikako. Jedan član redakcije je vrlo odlučan u svom stavu da delo ne bude objavljeno. Borba je trajala dugo. On je govorio: »Ako to bude objavljeno moraćete objašnjavati u CK partije jer će ga shvatiti samo onako kako je napisano. Onako kako ja govorim.« Do kraja je bio protiv objavljivanja. I ne znam kako bi se sve završilo. Trajalo je to godinu dana. Onda je on otišao u penziju i ubrzo je umro. A u glavu mu nije došlo da je Aleko Nikitič upravo on.

Da li pišete lako? Ne znam. Znam da pišem. Da li sam napisao ništavno ili veliko delo? Da li pišem ništavno ili veliko delo? Znate, kad pišem najvažnije mi je da znam šta hoću... da me delo nosi, da samo sebe rađa. Pošteno vam priznajem, tada osećam miris i ukus svog dela. Pod rukom, čitavim telom, osećam njegove oblike, ono je plastično... kad je tako, dobijam dobru stvar. Ali zato ne znam da li mi je lako ili teško.

Možda je to pitanje slobode? Ono se nameće... Imam osećaj da je sloboda jedan od viših stupnjeva onoga što živimo. Zato svi slojevi, od najnižeg do najvišeg, moraju shvatiti da su robovi. Šta je sloboda? Za mladost je da radi šta hoće. Ali to je primitivno. Prava sloboda je kad se shvati suština — ne raditi ono što se neće. Toga nema tako izraženog u romanu... ali u pravu ste, stalno se nameće.

Da li je roman »Rukopisi se ne vraćaju« preveden još negde osim u Jugoslaviji? Koliko je meni poznato, nije. Sad ga prevode u Estomiji. Uostalom, ne mogu reći mnogo o prevodima mojih stvari. Znate, čovek ne zna šta se u svetu dešava sa njegovim decom, ne zna šta se dešava sa njegovim delima. Izbor mojih priča objavljen u Francuskoj, posle »Metropola«, doživio je izvrstan uspeh. Izdavača, koji je došao sa prevodiocem, doveo mi je Andrej Voznesenski. Dao sam rukopis priče, prevodilac je prevodio prepričavajući, a izdavač je rekao: »Ja ću ovo objaviti.« Da ne bih imao komplikacija, a već sam imao problema zbog »Metropola«, načinio sam izbor, to je delimično moja knjiga »U ovom svetu je mnogo svetova«, i poslao ga u Francusku preko VAAP-a (sovjetska autorska agencija). Knjiga je u Francusku objavljena i rasprodana u tridesetak hiljada primeraka (prema obračunu koji sam dobio od francuskog izdavača). Vidite, i rusko izdanje koje sam vam doneo je fotokopija, oдавno nigde ne može da se nađe.

Primitili smo da se bavite i prevodilaštvom... Da, volim da se bavim prevodom. Znate, to je plemenit posao. Imam poseban odnos prema prevodu. Autor u svojoj zemlji može imati veliki ugled i popularnost, ali kad se prevodi, onda mnogo zavisi od prevodioca. Ako ga prevodi nepoznat prevodilac, ili konzervativan prevodilac, prevod prolazi nezapažen. Znate, prevodilac mora imati veliko poverenje kod čitalaca. Poznat prevodilac obezbeđuje prevedenom delu desetostruki uspeh...

Prevodili ste Nušića... Kad je Belović pozvan da u pozorištu »Mossovjeta« postavi jedan jugoslovenski komad dobio je pravo da bira šta će postaviti. Zazeleo je da to bude Nušićev »Ujež«. Nušić je u SSSR oдавno preveden i bilo je gotovih prevoda, ali »Ujež« nije bio poznat. Pozorište »Mossovjeta« je naručilo prevod od profesionalnog prevodioca koji je načinio solidan prevod... Ali taj prevod nije ostavljao nikakav utisak. A Belović je insistirao baš na tom komadu. Pošto je u pitanju komedija, a rekao sam vam da sam u SSSR poznat kao humorista, pozvali su me i zamolili da prihvatim posao da načinim književni prevod i komad načinim smešnim po dijalozima. Filološki prevod (podstročnik) mi se učinio zanimljiv jer ima

dosta groteske i apsurdna, a ja volim apsurdne dijaloge. Prihvatio sam da načinim književni prevod, ali sam tražio pravo da se mešam više i da dodam još junakinja, jer nisam video zašto se taj broj ne bi mogao povećati. Književni prevodioci su rekli da dodavanja nisu dopuštena. Zatražio sam od Belovića dozvolu da radim kako osećam, dozvolu sam dobio i tako sam i učinio. Kad sam završio posao i Beloviću čitao moju verziju prevoda on je umirao od smeha. Smatrao je da bi prevod vredelo prevesti na srpski i tako ga igrati u Jugoslaviji...

Kako je GLAVLIT prihvatio vaše intervencije? Sa GLAVLITOM smo ratovali Belović i ja zajedno. I GLAVLIT i pozorište nisu hteli da prihvate neke dijaloge i pasaje. Uz Belovićevu pomoć je odbranjena celina mog prevoda Nušića. »Ujež« je s velikim uspehom igran na sceni pozorišta »Mossovjeta«, a i sad se još igra na petnaestak scena u SSSR.

Na čemu sad radite? Završavam roman. Ponovo nenaučna fantastika. Nadam se da ću ga uskoro završiti.

Imaćemo priliku da ga čitamo, možda i da ga objavimo u Jugoslaviji... Razgovor vodio: Aleksandar Badnjarević

it's only rock'n'roll

Đorđe Kuburić

DON'T GIVE UP

Kudelj SNOJEM SNOVE tvoje nozdrve obrve oči (gledaš ne / zašto li / zlim očima)

Ovo je ČOVEK KOJI se nikoga ne boji, čovek kog treba čekićem po glavi, po PAPČIMA Ovo je svinja koja ima oči čornije urokljive gljive (mumla, bušman s njive) s leđa / na ledima prepečenim kvrgavim (krompir) nažderi se vukojedine najebi se vukojebine najedi se KROMPIRA tradicije IGRAJ IGRAJ plivaj kada dodu rušna ružna vremena gitara gitara (gitaru sanjam, CRNO—BELI STRAT / svraku) palim joint spravu Philip Morris Inc. Richmond (when the times get rough...) Ljubav, ah ljubav...

Snujem prepelicu. Ožiljak u prezli. (Preslica)

PRIDI, pogledaj. I ne predaj se. Please, ne predaj se. (inače, nagraisaćeš.)

WON'T YOU TRY SATURDAY AFTERNOON (saturday afternoon)

Ulica je pusta pista, ulica je puna subotara i jektičavih anđela močvara pakla, što gmižu i pritrčavaju tražeći tajne spise u ruševinama obližnjeg Ren-I-Satoa.

People's dancing everywhere. Provala oblaka. (Sedmi dan/posle) After midnight.

Around midnight. Ali, oko po/noći na vodi, brodovlje drveno papirnato, astralno.

O. K. (Templarski red iz XII st. u koloni, klonuo, klopeće po klocutom nerealnom telu)

Klisti apstiniraju pod venerinim/bregom device Marije/Magdalene. Videla si zvezde noćas? (Rasputin's Dream)

Postuliraj/blagoslovi tu glavicu što spava. Zvezdano čebe. Dobrovoljci. Nadrealistički jastog, jastuk. Kiša (zar)

pada tiha, noćna na vapnene relikvije, vapaje.

IT'S ONLY ROCK'N'ROLL

Ali ja to volim. Cveće u cvečari. Pas u štenari. Da, cveće ima moć. Da li je to ono što ljudi, bez ikakvog osećanja mere, zovu FLOWER POWER?! RUŽA, DRVO, DRVENI KRST, Crveni krst, (Sveti Đorđe, ipak, nije ubio aždahu) Yes. No. Senke. Senke. Senke. Zar još nije na mene red. Reč je nedokučiva. Poezija, takode: Still Haven't Find What I'n Looking For. (malo patetike uvek je ne/potrebno) Vrućeg psa nisam našao. Ali, aždaha reži popodnevnim smejom na rezneženog i olinjalog Rosenkreuzera, perkusionistu. Zašto?! Zašto, pitam, zašto. Kada je poznato da se kroz staklo, doduše, može gledati, ali ne i proći. Dakle: Hemijsk/svadbe u Kani neće biti. Ni ananasa. Cveča? Nikako. (Ah, ja)

A ja? Gutam (još uvek) smedi šećer but I like it) i pomalo patim što još nije došao moj čas, što ne/spavam dovoljno.

*Jovan, 2, 3,